

Alojzije Stepinac, nadbiskup zagrebački

Govor na sudu, Zagreb, 3. listopada 1946. (2. dio)

Slobodan sam navesti neke činjenice, iz kojih će se vidjeti protivno. Ponovno tvrdim pred svima: 260-270 svećenika poubijano je od narodno-oslobodilačkog pokreta. U nijednoj civiliziranoj državi na svijetu ne bi toliki svećenici bili tako kažnjeni za te krivice, koje im imputirate. Evo na pr. župnik u Slatini, Brger! Ako je bio član Kulturbunda, pa ako ste ga recimo sudili na osam godina, no vi ste radi toga, što je kao dekan prenesao bogoslužne stvari iz susjedne voćinske crkve, što mu je bila dužnost, sudili ga na smrt i ubili. Ponovno tvrdim: u nijednoj drugoj civiliziranoj državi ne bi se tako sudilo. Svećenik Povoljnjak ubijen je bez suda kao pseto na cesti. Isto i sa okrivljenim časnim sestrama. U nijednoj drugoj civiliziranoj državi ne bi ih se na smrt sudilo, nego najviše na zatvor. Vi ste učinili fatalnu pogrešku što ste pobili svećenike. Narod vam to ne će nikada zaboraviti. Naše katoličke škole, izgrađene s toliko žrtava, oduzete su nam. Onemogućen je rad naših sjemeništa. Da nisam dobio iz Amerike sedam vagona, uopće se ne bi ove godine bilo moglo početi s radom. A to su djeca siromašnog seljačkog našeg svijeta. Silom ste uzeli svu imovinu sjemeništima. Niste učinili ništa manje, negoli gestapovci, koji su oduzeli sjemeništu posjed Mokrice. Nismo protiv agrarnoj reformi, ali se to moralo raditi u sporazumu sa Svetom Stolicom. Naša sirotišta su onemogućena. Uništene su naše tiskare i ne znam, postoji li još koja. Nema više naše štampe, koju ste ovdje toliko napadali. Nije li uopće škandal tvrditi, da Crkva nije nigdje toliko slobodna kao ovdje? Dominikanci su dali štampati jednu pobožnu knjižicu, koju sam preveo s francuskog i utrošili su 75.000 dinara.* Kad je knjižica bila već odštampana i kad su htjeli nakladu podići, nisu knjige dobili i toliko štetuju. Zar je to sloboda štampe? Nestalo je i ne radi Društvo svetog Jeronima. To je teški delikt prema narodu ovako postupati s najvećom našom kulturnom institucijom.

Predbacili ste mi Karitas. Ali velim: taj je Karitas učinio goleme usluge našem narodu i vašoj djeci. Onda vjeronaučna obuka. Postavili ste načelo: u višim razredima srednjih škola ne može biti vjeronaučne obuke, a u nižim po volji. Kako ste mogli maloj djeci, koja još nisu dorasla, da se sama odlučuju, dozvoliti, da se odlučuju za vjeronauk, a višeškolcima, koji već imaju i pravo glasa, ne dopuštate slobodno odlučivanje u pogledu vjeronauka u školi?

Naše katoličke bolnice časnih sestara koliko imaju nevolja! Protiv volje ogromne većine naroda uveli ste civilni brak. Zašto niste tu slobodu izrazili više u mentalitetu našeg naroda? U Americi je to pametnije: tko hoće, civilno, tko hoće, crkveno. Mi vam ne branimo stanovitu kontrolu nad brakom. Ali naš narod vrlo boli, kad mora najprije ići na oblast, a onda na crkveno vjenčanje. Da ste se na nas obratili, dali bismo vam sugestije u spomenutom smislu. Otete su zgrade nekim redovnicama u Bačkoj, neke crkve u Splitu su, ne znam, jesu li još, kao magazini. Imovina Crkve oduzeta je bez sporazuma sa Svetom Stolicom. Vidjeli ste, da narod nije htio primati tu zemlju. No materijalno pitanje, to je najzadnji problem.

Bolna je točka ovo: Nijedan svećenik i biskup nije danas siguran za život ni danju ni noću. Biskup Srebrnić je na Sušaku bio napadnut od mladarije nahuškane od stanovitih ljudi i tri sata su ga gnjavili u sobi i inače napadali, a vaša policija milicija samo gleda. Ja sam to isto iskusio u Zaprešiću. Biskup Lach bio je na krizmi preko Drave i premda se znalo, da onamo dolazi, prebacili su ga natrag ovamo preko Drave i cijelu noć držali u zatvoru u Koprivnici i nisu mu dali da krizma. Dapače, vaši su ljudi, koji su bili u šumi, došli k meni i izjavili: "To je nedostojan postupak. Mi idemo k vlastima protestirati." Biskupu Buriću su također razbili kamenjem prozore, dok je bio na krizmi. Biskup Pušić je, kako čujem, ovih dana napadnut trulim jabukama i jajima. Mi ovakvu slobodu smatramo iluzijom i mi ne ćemo biti bespravno roblje. Borit ćemo se svim zakonitim sredstvima za svoja prava i u ovoj državi. [*Nadbiskup govori o životopisu Svete Terezije od Djeteta Isusa, koji je, već tiskan, komunistička vlast uništila.] Evo, da razumijete zašto smo se borili: Još jedno tri do četiri primjera slobode. U školskim učbenicima tvrdite, protivno od svih dokaza povijesti, da Isus Krist nije postojao. Znajte, Isus Krist je Bog! Za Njega smo spremni umirati, a danas je nauka to, da on uopće nije postojao! Kad bi se koji profesor usudio učiti protivno, mogao bi se sigurno nadati, da će izletjeti iz škole. Ja vam kažem, gospodine državni tužioče, da uz ovakve uvjete nije Crkva slobodna, nego da će za kratko vrijeme biti istrebljena. Krist je temelj kršćanstva. Vi se zauzimate za pravoslavne Srbe. Pitam ja vas, kako vi sebi zamišljate pravoslavlje bez Krista? To je apsurd! Kako vi zamišljate Crkvu bez Krista? To je apsurd!

Za Majku Božju kaže se u knjigama, da je bila bludnica. A znadete li, da je ona za pravoslavne i katolike najsvetiji pojam? Naređujete, to je službena nauka, da je čovjek postao od majmuna! Ako imade tko tu ambiciju, neka mu bude! Ali otkuda dolazi netko, da to odredi kao službenu teoriju, koju danas ne priznaje ni jedan učenjak svjetskog glasa? Po vašem shvaćanju materijalizam je jedini naučni sistem, a to znači izbrisati Boga i kršćanstvo. Ako nema ništa osim materije, onda vam hvala na slobodi. Rekao je jedan od vaših ljudi višeg položaja: "Nema čovjeka u ovoj državi kojega mi nismo kadri staviti pred sud i suditi." Na ostale optužbe, kojima nas stavljate u red koljača i prijatelja terorista, velim, da nisu ni sva zlodjela u bivšoj Nezavisnoj Državi Hrvatskoj počinjena od Domobrana i Ustaša. Nije za Crkvu bilo lako brodit. Morala se probijati kroz mnoge poteškoće. Neka se ne misli, da ja hoću rat. Neka sadašnja vlast povede razgovore sa Svetom Stolicom. Crkva ne pozna diktata, ali nije protiv poštenih sporazuma. To se može. Onda će biskupi znati, što im je dužnost, i ne će se trebati tražiti svećenike, da ukazuju njihovu krivnju, kao što je bilo ovdje. Konačno da kažem par riječi i o Komunističkoj partiji, stvarnom mojem optužitelju. Ako se misli, da smo mi zauzimali dosadašnji stav radi materijalnih stvari, krivo je, jer mi smo ostali čvrsti evo i nakon što nas se osiromašilo. Nismo protivni tome, da radnici dođu do većih prava u tvornicama, jer je to u duhu papinskih enciklika, niti što imamo protiv pravednih reforma, ali neka nam dozvole pristaše komunizma, ako je slobodno propovijedati i širiti materijalizam, da bude i nama pravo ispovijedati i propagirati naša načela. Katolici su za ta prava umirali i umirat će. Ja završujem: Uz dobru volju se može doći do sporazumijevanja, no inicijativa je na današnjoj vlasti! Niti ja, niti episkopat nismo stranka za načelno sporazumijevanje, nego državna vlast i Sveta Stolica. A što se mene tiče i moga suđenja, ja ne trebam milost, savjest mi je mirna. [*vrelo: Alojzije kardinal Stepinac, nadbiskup zagrebački; propovijedi, govori, poruke (1941-1946), Postulatura za kanonizaciju Sluge Božjega kardinala Alojzija Stepinca, posebno izdanje AGM, Zagreb, 1996, 282-287*]